

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
544-17

meddelad i Stockholm den 21 juni 2018

KLAGANDE

AA

Ombud: Förbundsjurist Mikael Sjöberg
LO-TCO Rättsskydd AB
Box 1155
111 81 Stockholm

MOTPART

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 december 2016 i mål nr 6858-15

SAKEN

Arbetskadeförsäkring

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens beslut.

BAKGRUND

Den som till följd av arbetskada har fått sin arbetsförmåga nedsatt har rätt till ersättning i form av livränta. Livräntan syftar till att ersätta förlust av framtida

Dok.Id 192930

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

försörjningsförmåga och lämnas under förutsättning att nedsättningen kan antas ha en viss varaktighet samt att det uppstått en viss inkomstförlust.

Livräntan beräknas som huvudregel på ett underlag som motsvarar den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst vid den tidpunkt när livräntan för första gången ska lämnas, s.k. livränteunderlag. Om livränta ska börja lämnas avsevärd tid efter det att arbetsskadan inträffat får dock en högre inkomst användas som livränteunderlag, om det finns särskilda skäl.

AA ansökte i juli 2014 om livränta på grund av arbetsskada. Som skäl anfördes att hon utsatts för skadlig inverkan i sitt arbete under 2005 och 2007.

Försäkringskassan avslog ansökan med motiveringen att hennes sjukpenninggrundande inkomst i april 2014 – då hon i och för sig bedömdes uppfylla kravet på en varaktig nedsättning av arbetsförmågan – var noll kr. Det förelåg därför inte någon inkomstförlust. Försäkringskassan prövade inte om hennes sjukdomsbesvär orsakats av en arbetsskada eftersom samtliga övriga villkor för livränta inte var uppfyllda.

Förvaltningsrätten upphävde Försäkringskassans beslut och återförvisade målet för ny prövning. Förvaltningsrätten ansåg att Försäkringskassan inte enbart på grund av att AA sjukpenninggrundande inkomst i april 2014 var noll kr kunde avslå hennes ansökan om livränta.

Försäkringskassan överklagade till kammarrätten och yrkade att det ursprungliga beslutet skulle fastställas. Kammarrätten, som biföll överklagandet, konstaterade att AA inte hade skyddat sin sjukpenninggrundande inkomst och ansåg att den inkomstförlust som drabbat henne därmed inte hade sin grund i de sjukdomsbesvär som hon anmält som arbetsskada. Det fanns därför inte särskilda skäl

att beräkna livränteunderlaget utifrån en annan högre inkomst än den sjukpenninggrundande inkomsten.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att förvaltningsrättens avgörande ska fastställas och anför bl.a. följande. Hon förlorade sin sjukpenninggrundande inkomst i maj 2011 på grund av att hon inte följt de särskilda reglerna om skydd för sådan inkomst. Dessa regler saknar dock samband med bestämmelserna om ersättning för bestående inkomstförlust vid arbetsskada, dvs. rätten till arbetsskadelivränta. Hennes sjukpenninggrundande inkomst ger inte en rättvisande bild av inkomstförlusten. Det föreligger därför särskilda skäl för att vid beräkningen av livränteunderlaget använda ett högre belopp än den sjukpenninggrundande inkomsten.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. AA sjukpenninggrundande inkomst har inte minskat på grund av att hennes arbetsförmåga har avtagit utan minskningen beror endast på att hon inte har skyddat sin sjukpenninggrundande inkomst på det sätt som krävs. Det föreligger därför inte några sådana särskilda skäl som innebär att undantagsregeln i 41 kap. 13 § socialförsäkringsbalken kan tillämpas.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om det finns särskilda skäl att använda en högre inkomst som livränteunderlag än den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst vid den tidpunkt då livränta första gången kan lämnas.

Rättslig reglering

Bestämmelser om livränteunderlag finns i 41 kap. socialförsäkringsbalken.

Enligt 11 § första stycket motsvarar livränteunderlaget, om inte annat följer av 12–18 §§, den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst enligt 25 och 26 kap. vid den tidpunkt då livräntan första gången ska lämnas.

Ska livränta börja lämnas avsevärd tid efter det att den försäkrade utsattes för skadlig inverkan i arbetet får, enligt 13 §, någon annan högre inkomst av förvärvsarbete än den som anges i 11 och 12 §§ användas som livränteunderlag, om det finns särskilda skäl.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Bestämmelsen i 41 kap. 13 § socialförsäkringsbalken ger inte någon ledning i frågan om vad som kan utgöra särskilda skäl för att vid beräkning av livränteunderlag använda en annan högre inkomst än den sjukpenninggrundande inkomsten vid den tidpunkt då livränta första gången kan lämnas.

Motsvarande bestämmelse fanns tidigare i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. När den överfördes till socialförsäkringsbalken moderniserades språket utan att några sakliga ändringar var avsedda (prop. 2008/09:200 s. 465).

I förarbetena till lagen om arbetsskadeförsäkring anges att livräntan ska ge en i princip full kompensation för den av arbetsskadan föranledda inkomstförlusten. Livräntan ska grunda sig på ett ekonomiskt invaliditetsbegrepp och avse skadans försörjningsekonomiska konsekvenser. Den bedömning som ska ligga till grund för livräntans storlek är en jämförelse mellan å ena sidan den inkomst som den försäkrade skulle ha uppnått om skadan inte hade inträffat och å andra sidan den inkomst han eller hon kan beräknas uppnå trots skadan (prop. 1975/76:197 s. 73 och 77). Det huvudsakliga syftet är således att ge full kompensation vid inkomstförlust på grund av arbetsskada.

I förarbetena ges ett exempel på vad som enligt den tidigare motsvarigheten till 41 kap. 13 § socialförsäkringsbalken kan anses utgöra särskilda skäl. Det

anges att paragrafen i första hand syftar på sådana fall där den försäkrade har utsatts för skada till följd av annat än olycksfall och lång tid förflutit innan skadan visat sig. Det uttalas också att om den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst vid den tidpunkt då livräntan ska utgå har minskat på grund av att hans eller hennes arbetsförmåga har avtagit, bör möjlighet finnas att bestämma livräntan på grundval av den högre inkomst som kan anses skälig (a. prop. s. 98). Syftet med bestämmelsen är således att säkerställa att livränteunderlaget, även i vissa undantagssituationer, kan ge en rättvisande bild av den inkomst som den försäkrade skulle ha haft som oskadad (jfr HFD 2018 ref. 5).

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att AA nuvarande sjukpenninggrundande inkomst, dvs. noll kr, inte har någon koppling till hennes inkomst som oskadad. Den har heller inget samband med den anmälda arbetsskadan och den inkomstförlust som den kan ha föranlett utan beror i stället på att hon inte har följt bestämmelserna om skydd för sjukpenninggrundande inkomst.

Bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst har i första hand till syfte att ligga till grund för beräkningen av den omedelbara och dagliga inkomstförlust som uppkommer vid frånvaro från arbetet på grund av sjukdom. Livränteregler syftar i stället till att kompensera för den inkomstförlust som en arbetsskada har gett upphov till oavsett när i tiden den har inträffat.

Att använda AA sjukpenninggrundande inkomst vid den tidpunkt då livränta första gången kan lämnas ger således inte en rättvisande bild av den inkomstförlust de anmälda skadorna, som uppkom flera år tidigare, kan ha orsakat.

Mot denna bakgrund anser Högsta förvaltningsdomstolen att det föreligger särskilda skäl för att vid beräkningen av AA livränteunderlag använda en annan högre inkomst än den sjukpenninggrundande inkomsten.

Mål nr
544-17

Det ankommer på Försäkringskassan att göra en förnyad utredning av om AA har rätt till livränta. Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att kammarrättens dom upphävs och förvaltningsrättens avgörande fastställs.

I avgörandet har deltagit justitieråden Margit Knutsson, Anita Saldén Enérus, Per Classon, Leif Gäverth och Kristina Svahn Starrsjö.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Malmös beslut den 3 december 2015 i mål nr 7833-15
Försäkringskassans beslut 2015-05-19 dnr 014861-2015